provincie GELDERLAND

STATENBRIEF

Onderwerp: Groene Groei voor Gelderland: Uitwerking Circulaire Economie

Portefeuillehouder: Scheffer

Kerntaak/plandoel: Economie

Doel van deze brief:

Het college van Gedeputeerde Staten verzoekt de leden van Provinciale Staten om:

☐ Te besluiten conform het ontwerpbesluit

☒ Over de inhoud van deze brief te overleggen

☐ De inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

HHHH

Actielijn 1: Zelf het goede voorbeeld geven

Duurzaamheid is al een uitgangspunt in de uitvoering van onze kerntaken en in ons inkoopbeleid. We willen zelf het goede voorbeeld geven en anderen inspireren. Om massa te maken willen wij met regionale partners samen een vuist maken. Hiervoor zoeken wij de verbinding met bestaande regionale initiatieven.

Zelf het goede voorbeeld, maar samen komen we verder
De aandacht voor circulaire economie is voor ons niet nieuw. Wij hebben de groenste OV concessie van Nederland. In IPO verband hebben we samen met het Rijk de ambitie uitgesproken om het busvervoer in 2030 emissievrij rond te hebben rijden. Met deze stip op de horizon bereiden we de komende jaren de vier regionale concessies voor. Met ons inkoopbeleid streven we al zoveel mogelijk duurzaam in te kopen. We lopen ook voorop in de uitvoering van werken. Via de GreenDeal en onze aanpak Duurzaam GWW maken we een integrale afweging (oa. prestaties, risico's en kosten) waarbij duurzaamheid een belangrijk criterium is. En we doen ook volop aan innovatie. Recent hebben we bijvoorbeeld als proef een kilometer asfalt aangelegd met 93% gerecycled materiaal. Hiermee stimuleren we de markt en geven we zelf het goede voorbeeld. Via actielijn 1 geven wij vanuit de invalshoek circulaire economie tevens een verdere invulling aan motie 59 ("voorbeeldige overheid").

Bewustwording start bij ons zelf, maar ook bij anderen. Vanuit dit besef zoeken we de verbinding met regionale initiatieven die de circulaire economie van onderop een impuls kunnen geven. Dat geldt voor de gebiedsopgaven in Cleantechregio, regio Arnhem-Nijmegen en Achterhoek. Initiatieven zoals Nijmegen EU Green Capital en de City Deal CleantechRegio kunnen helpen om circulaire initiatieven op te schalen en (inter-)nationaal op een hoger plan te brengen.

Beoogde resultaten 2020:
- Uit onze groot onderhoudprojecten (trajectprogrammering) selecteren wij 5 projecten Duurzaam GWW, waarbij we gericht gaan sturen op circulaire aspecten.
- Samenwerkingsafspraken EU Green Capital Nijmegen 2018
- Samenwerken in City Deal Gelrestad en City Deal CleantechRegio

Actielijn 2: Efficiënter omgaan met bestaande grondstoffen.

De noodzakelijke transitie van lineaire economie naar circulaire economie raakt als eerste de maakindustrie die grondstoffen verwerkt tot materialen en producten. Een sector waar we in Oost-Nederland trots op zijn. Hierin past ook slim gebruik van schaarse grond- en hulpstoffen. Waarom grondstoffen uit verre landen halen, als we dit ook via recycling uit onze regio kunnen halen? Waarom nog langer afhankelijk zijn van slechts enkele leveranciers van (fossiele) grondstoffen, als we de grondstoffen ook naast de deur op biologische wijze kunnen vervaardigen?

Slim en circulair
De doelstelling in het beleidskader economie is dat in 2020 een omslag is ingezet bij Gelderse bedrijven om slim en circulair te werken. In 2020 moet het gebruik van grondstoffen 10% efficiënter. Dit vraagt om bewustwording, ketensamenwerking en nieuwe circulaire verdienmodellen. Dit is in de eerste plaats aan de ondernemers, maar wij willen dit proces samen met anderen versnellen. Zo is circulaire economie al een centraal thema in de industrieagenda van Oost Nederland (BOOST). Via onze uitvoeringsorganisaties RCT Gelderland, OostNV en KiEMT stimuleren wij innovatie in bedrijven Daarnaast starten wij -met een groot aantal partijen in Oost-Nederland- het ondernemersprogramma CIRCLES gericht op circulaire economie. Voorst verkennen wij momenteel de behoefte aan een

regionale grondstoffendatabank en participeren wij als Oost Nederland in de transitieteams voor de uitvoering van het landelijke Grondstoffenakkoord.

Beoogde resultaten 2020
- De industrie produceert 10% efficiënter met grondstoffen en energie.
- 65 bijeenkomsten met ongeveer 4200 partijen, voornamelijk mkb
- 35 business cases gevormd op basis van circulaire modellen

Actielijn 3: Ontwikkelen en toepassen van nieuwe biobased grondstoffen

Wij geloven in groene groei en het sluiten van kringlopen. In het kader van het programma Energietransitie hebben wij de afgelopen jaren gebouwd aan een toonaangevend cluster Bio economy Innovation Cluster Oost Nederland (BICON). Aanvankelijk gestart vanuit een vijftal pijlers heeft het programma zich steeds verder gefocust op de drie meest veelbelovende biobased pijlers in Gelderland, te weten: 3.1. Natuurvezels (hennep en grassen), 3.2. Mineralen uit mest en 3.3. Meer consumptie van plantaardige eiwitten. Wij willen onze koploperpositie behouden en uitbreiden. Hierbij gaat het om de opschaling van veelbelovende technologie naar de markt. Hiermee komt BICON in een nieuwe fase.

3.1. Pijler natuurvezels: cascadering vanuit zo hoogwaardig mogelijk toepassing
Hiertoe lanceren we met stichting KiEMT en andere partners een *programma natuurvezels*. Via dit innovatieprogramma stimuleren wij de verwaarding van vezelstromen zoals van bermgras, miscanthus en hennep en afval van papier en textiel, tot hoogwaardige natuurvezels voor duurzame toepassingen in de textiel en papierindustrie en de groene maakindustrie (bioplastics, fijnchemie e.d.), al dan niet via bioraffinage. In de route van technologie naar markt is lang en vraagt samenwerking in de keten.

Beoogde resultaten 2020
- Een succesvolle EFRO aanvraag voor een clusteraanpak van natuurvezelprogramma
- Een businessplan voor proeffabriek verwerking van hennep en/of miscanthus tot cellulose
- Een business plan voor een pilot plant biorefinery voor de papierindustrie

3.2. Pijler Mest: focus op terugwinnen nutriënten
In het kader van het sluiten van groene kringlopen willen wij de invoer van kunstmest reduceren, minder afvoer van mest en meer duurzame energie uit mest. Mest is nu nog een afvalstroom, maar bevat veel waardevolle grondstoffen. Een doorbraak kan worden bereikt als scheiding van organische mest op grote schaal in Gelderland wordt toegepast en de producten uit de verwerking hun weg vinden in de landbouw in Gelderland. Hiervoor is innovatie nodig en ondernemers die willen investeren, bijvoorbeeld in een proeffabriek. Initiatiefnemers leiden we toe naar Europese middelen vanuit EFRO, Interreg, Horizon2020 en fondsen PPM.

Daarnaast zetten wij ons in om belemmeringen als gevolg van omgevingswetgeving weg te nemen. Ook willen we ons in interprovinciaal verband samen met Ministerie van Economische Zaken inzetten om de beperkingen, die vanuit Europa bestaan voor het gebruik in de landbouw van producten geproduceerd uit organische meststoffen, weg te nemen. Naast het bevorderen van de verwerking zullen we initiatieven die bijdragen aan de inzet van reststromen uit de verwerking in de landbouw ondersteunen.

Beoogde resultaten 2020:
- Businesscase proeffabriek in Gelderland waar mineralen worden teruggewonnen uit mest
- Scheidingsproducten uit verwerkingslocaties zijn geaccepteerd in de Gelderse landbouw
- Er is voldoende mestverwerkingscapaciteit in Gelderland gerealiseerd.

3.3. Pijler Eiwit: transitie via plantaardige eiwitten ('novel protein foods')

Een geleidelijke transitie naar consumptie van meer plantaardige eiwitten draagt bij aan verduurzaming van de voedselproductie en aan een circulaire economie. Bovendien biedt deze ontwikkeling ook enorme marktkansen voor Gelderland. Gelderse bedrijven zijn goed in de verwerking van plantaardige eiwitten en in de export. Met de expertise van Wageningen UR en een aantal koploperbedrijven, kan Gelderland een belangrijke bron en exporteur worden van novel protein foods.

Gelderland heeft al een goed ontwikkeld klimaat voor de vestiging van nieuwe bedrijven in de Food-sector. Een belangrijke factor daarin is FoodValley NL de in Wageningen gevestigde nationale clusterorganisatie gericht op innovatie in de Food-sector. FoodValley NL is mede initiatiefnemer van het initiatief Eiwit krijgt kleur. Samen met FoodValley NL, KiEMT en de sector werken we aan *The Protein Cluster* (TPC), als gezamenlijk platform van bedrijfsleven en kennisinstellingen. Wij bevorderen de internationalisering van mkb bedrijven in novel foods en nemen -waar mogelijk- belemmeringen voor innovaties weg.

Beoogde resultaten 2020:
- Het platform *The Protein Cluster* (TPC) is ontwikkeld door FoodValley NL, KiEMT en de sector
- 10 projecten gefinancierd vanuit EFRO, Interreg, Horizon 2020, POP of op te richten Green Protein Fund
- Een toename van het areaal teelt van vooral nieuwe eiwitgewassen in Gelderland

2 Aanleiding deze notitie

Bij de behandeling van het beleidskader economie (PS2016-385) hebben uw staten gevraagd om een nadere uitwerking van circulaire economie. Daarnaast geven wij met deze notitie invulling aan het amendement plantaardige eiwitten (A16).
Afgelopen september is de Rijksbrede agenda Circulaire Economie verschenen. Het Rijk formuleert hierin een stevige ambitie: heel Nederland circulair in 2050. Als tussendoelstelling moet het gebruik van primaire grondstoffen (mineralen, fossiel en metalen) in 2030 met 50% zijn afgenomen. Hiervoor wordt januari 2017 door bedrijfsleven, Rijk, IPO en anderen een Grondstoffenakkoord ondertekend.

3 Bestaand beleid c.q. kader

Circulaire economie is een verbindend thema tussen de verschillende provinciale kerntaken. De notitie is een uitwerking van beleidskader economie en heeft doorwerking in programma Energietransitie (biobased economy), Mobiliteit (duurzaam GWW), Steengoed Benutten (duurzaam bouwen), Gebiedsagenda's -met name CleantechRegio en regio Arnhem/Nijmegen- en agenda Vitaal Platteland.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Circulaire Economie is een hot topic en een breed concept. Om te voorkomen dat ons beleid versnipperd raakt is het van belang de gekozen focus vast te houden

5 Financiële consequenties

Bij het Beleidskader Economie hebben uw staten in juni 2016 voor deze bestuursperiode een bedrag van € 1 mln. beschikbaar gesteld voor het aanjagen van de circulaire economie. Deze middelen worden als werkbudget ingezet om de actie-agenda te coördineren, de samenhang te bewaken en individuele projecten aan te zwengelen.

Voor de financiering van innovatieve projecten kunnen initiatiefnemers een beroep doen op nog beschikbare Europese middelen in Horizon2020, EFRO, Interreg en POP. Echter, om allerlei redenen hebben met name biobased en circulaire projecten het vaak moeilijk om overtuigende business cases te produceren. Vaak is hiervoor een tussenstap nodig in de vorm van een proeffabriek of gezamenlijke testomgeving. In het kader van Vanguard Initiative werd recent nog gewezen dat er in Europa nauwelijks middelen zijn voor deze noodzakelijke tussenstap.

Wij zullen nader verkennen in hoeverre bovenstaande instrumenten (EFRO, Interreg en POP) kunnen blijven voldoen aan de vraag, die er is vanuit de markt in Gelderland en hoe we de participatie verder kunnen aanjagen binnen de circulaire economie, bijvoorbeeld door samenwerking met PPM Oost, Topfonds Gelderland, het GreenProteinFund, StartLife en de Rabobank. Ook de mogelijkheden van de NPB en EFSI worden nadrukkelijk onderzocht.

Naast Europese middelen zal de financiering van individuele projecten komen uit de betrokken programma's. Circulaire economie wordt als het ware *meegeprogrammeerd* in bestaande programma's (business as usual). Hiervoor zal op programmaniveau wel een afweging worden gemaakt naar de bijdrage van 'circulaire projecten' in relatie tot programmadoelen, doelmatigheid en beschikbare budgetten. Anders gezegd, wanneer een circulaire uitvoering van het project meerkosten heeft, *kan* dit betekenen dat er dus minder geld is voor andere projecten.

6 Proces en evaluatie

Deze notitie wordt ter bespreking aangeboden aan uw commissie EEM. Over de voortgang van de uitvoeringsagenda circulaire economie rapporteren wij in de normale P&C cyclus.

Arnhem, 6 december 2016 - zaaknummer 2016-014190

Gedeputeerde Staten van Gelderland
C.G.A. Cornielje - Commissaris van de Koning
P.G.G. Hilhorst - secretaris

Bijlagen:
☐ Ontwerpbesluit
☐ Begrotingswijziging
☒ Notitie *Groene groei in Gelderland*: uitvoeringsagenda Circulaire Economie
☒ Stofstromen visualisatie, Metabolic, 2016